

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

02.06.2022. Nr. 1-6/9

Latvijas Republikas Satversmes tiesa
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par viedokli Satversmes tiesas lietā Nr.2022-09-01

1. Tiesībsargs ir saņēmis Satversmes tiesas tiesneša 2022.gada 31.marta vēstuli, ar kuru tiesībsargs aicināts sniegt viedokli Satversmes tiesas lietā Nr.2022-09-01 “Par Sodū reģistra likuma 23.panta 1.punkta, ciktāl tas attiecas uz ziņām par attaisnoto personu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam”.

2. Sodū reģistra likuma 23.panta 1.punkts noteic, ka Sodū reģistra arhīva datubāzē glabā ziņas par personu, kurai dzēsta vai noņemta sodāmība, personu, pret kuru uzsāktais kriminālprocess ir izbeigts, attaisnoto personu, personu, kurai piemērotais audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis ir izpildīts, personu, kurai piemērotais medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis ir atcelts, – gadu pēc tam, kad no Fizisko personu reģistra saņemtas ziņas par personas nāvi, bet ne ilgāk kā 100 gadus pēc personas dzimšanas.

Satversmes tiesas lieta ierosināta pēc Administratīvās rajona tiesas tiesneses (*turpmāk – pieteikuma iesniedzēja*) pieteikuma, kurā pausts viedoklis, ka Sodū reģistra likuma 23.panta 1.punkts, ciktāl tas attiecas uz ziņām par attaisnoto personu (*turpmāk – apstrīdētā norma*), neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (*turpmāk – Satversme*) 96.pantā nostiprinātajām tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, tostarp, datu aizsardzību. Apstrīdētā norma neesot samērīga, tā neatbilstot Sodū reģistra izveides mērķiem un fiziskas personas datu apstrādes principiem krimināltiesību jomā.

Līdz ar to izskatāmajā lietā izvērtējams jautājums, vai apstrīdētajā normā noteiktā prasība – glabāt ziņas par attaisnotu personu gadu pēc tam, kad no Fizisko personu reģistra saņemtas ziņas par personas nāvi, bet ne ilgāk kā 100 gadus pēc personas dzimšanas – ir samērīga.

3. Saskaņā ar Satversmes 96.pantu ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Satversmes 96.pantā konkretizētās tiesības ir nesaraujami saistītas ar Satversmes ievada ceturtās rindkopas pirmajā teikumā ietverto konstitucionālo aksiomu: Latvija kā demokrātiska tiesiska valsts balstās uz cilvēka cieņu un brīvību. Personas privātā dzīve ir tā cilvēka eksistences sfēra, kurā indivīds kā saprātīga būtne un demokrātiskas tiesiskas valsts augstākā vērtība realizē savu brīvību. Šī

brīvības realizācija ir personas autonomijas un pašnoteikšanās izpaušme, kas veido attiecīgās personas privāto dzīvi.¹ Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību aptver dažādus aspektus. Tās ietver indivīda tiesības uz savu privāto telpu, kur tas iespējami minimāli ciestu no valsts vai citu personu iejaukšanās. Tās arī aizsargā indivīda fizisko un garīgo integritāti, godu un cieņu, vārdu un identitāti, personas datus. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka informācija par personu ietilpst jēdziena “tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību” saturā.²

Zinātniskajā literatūrā norādīts, ka privātās dzīves aizsardzības mērķis ir nodrošināt cilvēka iekšējo autonomiju, lai tas varētu pēc iespējas brīvi veidot savu gribu un tai atbilstoši rīkoties. Ja darbība ir vērsta galvenokārt pret personas patstāvību un autonomiju, tad var atzīt, ka tā aizskar tieši Satversmes 96.pantā aizsargāto personas privāto dzīvi. Turklāt tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietver personas tiesības uz jebkādu savu datu aizsardzību.³

4. Sodu reģistra likuma II nodaļā nosauktas Sodu reģistrā iekļaujamās ziņas, kuru apjoms pēc būtības ir atkarīgs no kriminālprocesa virzības, personai kriminālprocesā noteiktā statusa un izskatāmā jautājuma, piemēram, par noziedzīga nodarījuma izdarīšanā apsūdzēto personu, par nepilngadīgo personu, pret kuru uzsākts process audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanai, par personu, pret kuru notiek process medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa noteikšanai. Būtiski norādīt, ka Sodu reģistrā tiek iekļauta detalizēta informācija par personu jau ar brīdi, kad pret personu uzsākts kriminālprocess, tostarp, personas vārds, uzvārds, personas kods, dzīvesvieta, krimināllietas numurs, noziedzīga nodarījuma juridiskā kvalifikācija, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas datums, krimināllietā pieņemto procesuālo dokumentu datumi. Savukārt attiecībā uz attaisnotu personu Sodu reģistrā iekļauj ziņas par datumu, kad pieņemts nolēmums par personas attaisnošanu, tās tiesas nosaukumu, kura minēto nolēmumu pieņēmusi, Kriminālprocesa likuma un Krimināllikuma pants, daļa un punkts, uz kura pamata persona attaisnota.

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 27.aprīļa regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (*turpmāk – Regula*) 4.panta 1.punktam personas dati ir jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu (“datu subjekts”). Identificējama fiziska persona ir tāda, kuru var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši atsaucoties uz identifikatoru, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu, identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai fiziskajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem.

Fizisko personu var uzskatīt par „identificētu”, ja personu grupā to ir iespējams atšķirt no citiem grupas dalībniekiem. Fiziskā persona uzskatāma par „identificējamu”, ja informācija atklāj īpašu saikni ar personu, tādējādi pieļaujot tiešu vai netiešu konkrētas fiziskas personas identifikāciju. Par „tiešu” identifikatoru uzskatāma informācija, kas

¹ sk. Satversmes tiesas 2019.gada 5.decembra sprieduma lietā Nr.2019-01-01 16.1.punktu

² sk. Satversmes tiesas 2016.gada 16.jūnija sprieduma lietā Nr.2015-18-01 10.punktu, Satversmes tiesas 2009.gada 4.jūnija sprieduma lietā Nr.2008-34-0106 11.punktu, Satversmes tiesas 2011.gada 14.marta sprieduma lietā Nr.2010-51-01 13.punktu, Satversmes tiesas 2016.gada 12.maija sprieduma lietā Nr.2015-14-0103 15.1 punktu un Satversmes tiesas 2009.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2008-42-01 9.punktu

³ sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 239., 245. un 248.lpp.

atklāj personas identitāti, bet tās precizēšanai nepieciešami papildu dati, lai fizisko personu atšķirtu no citām fiziskām personām ar līdzīgām pazīmēm, piemēram, vārds savienojumā ar dzimšanas datiem.⁴ Līdz ar to Sodu reģistra arhīva datubāzē iekļautās ziņas par attaisnotu personu atklāj viņas personas datus un to aizsardzība ietverta Satversmes 96.pantā nostiprināto tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību saturā.

Attiecībā uz šo datu apstrādi norādāms, ka Regulas 4.panta 2.punkts noteic, ka datu apstrāde ir jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums, ko veic ar vai bez automatizētiem līdzekļiem, piemēram, vākšana, reģistrācija, organizēšana, strukturēšana, glabāšana, pielāgošana vai pārveidošana, atgūšana, aplūkošana, izmantošana, izpaušana, nosūtīt, izplatīt vai citādi darīt tos pieejamus, saskaņošana vai kombinēšana, ierobežošana, dzēšana vai iznīcināšana. Regulas 10.pants paredz, ka personas datu apstrādi par sodāmību un pārkāpumiem vai ar tiem saistītiem drošības pasākumiem, pamatojoties uz Regulas 6. panta 1. punktu (t.i., tiesiskie pamati, lai atzītu, ka personas datu apstrāde ir likumīga), veic tikai oficiālas iestādes kontrolē vai tad, ja apstrādi atļauj Savienības vai dalībvalsts tiesību akti, paredzot atbilstošas garantijas visupirms datu subjektu tiesībām un brīvībām. Jebkādu visaptverošu sodāmības reģistru uzglabā tikai oficiālas iestādes kontrolē. Vienlaikus norādāms, ka personas dati tiek apstrādāti Sodu reģistra aktuālajā datubāzē un tikai vēlāk tos iekļauj Sodu reģistra arhīva datubāzē.

5. Lietā nav strīda par to, ka apstrīdētā norma un tajā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Taču izskatāmajā lietā ir vērtējams jautājums par tiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi.

Ikviena tiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un pamatojumam, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojumam jābūt noteiktam svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad⁵. Atbilstoši Satversmes 116.pantam personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 96.pantā var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Pieteikuma iesniedzēja, atsaucoties uz Iekšlietu ministrijas sniegto skaidrojumu par pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi, norāda, ka datu uzkrāšana par procesuālajiem lēmumiem izmeklēšanas gaitā, kuru rezultātā tapis attaisnojošs spriedums, lai veiktu šo datu analīzi un statistisku izpēti, ir noziedzības apkarošanas profilakses veids, kas ļauj apzināt izmeklēšanas iestāžu darbības nepilnības un pilnveidot noziedzīgo nodarījumu atklāšanas kvalitāti. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir Sodu reģistra izveide un izmantošana noziedzīgu nodarījumu un administratīvo pārkāpumu novēršanai un atklāšanai, šo likumpārkāpumu izdarījušo personu uzskaitēi un tām piemērotā soda izpildes un tiesību ierobežošanas kontrolei. Noziedzīgu nodarījumu novēršana un atklāšana, veicot izmeklēšanas darbības un ņemot vērā datu subjekta iepriekšējo sodāmību, ir visas sabiedrības kopumā interesēs.

Savukārt Saeima norāda, ka pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir arhīviskas vajadzības, jo saglabājot ziņas par attaisnoto personu, tiek nodrošināta iespēja ieinteresētajām personām attiecīgajām ziņām piekļūt, ja izpildās likumā paredzētie nosacījumi. Turklāt arī attaisnotajai personai tiek nodrošināta iespēja saņemt no valsts

⁴ sk. 29.panta datu aizsardzības darba grupas 2007.gada 20.jūnija viedokli Nr.4/2007 par personas datu jēdzienu, 12.-13.lpp.; https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf

⁵ sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 15.punktu

uzturētas informācijas sistēmas oficiālu un ticamu apliecinājumu par tās attaisnošanu konkrētajā kriminālprocesā.

Tiesībsargs uzskata, ka visas sabiedrības interesēs ir izveidot vienotu uzskaites sistēmu, kas sniedz ziņas par attaisnoto personu ne tikai Sodu reģistrā aktuālajā datubāzē, bet arī tā arhīva datubāzē. Šo ziņu pieejamība arhīvā nodrošina to, ka personai ir iespēja saņemt apliecinājumu par to, ka viņa ir attaisnota krimināllietā. Tādējādi personai būtu iespēja īstenot savas likumā noteiktās tiesības, piemēram, vērsties tiesā ar pieteikumu par kompensācijas piešķiršanu. Noteiktu mērķu sasniegšanai šo ziņu pieejamība var būt nepieciešama arī tiesībsargājošajām institūcijām, piemēram, kad kriminālprocess tiek atjaunots sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem vai spēkā stājies tiesas nolēmums var tikt izskatīts no jauna sakarā ar materiālo vai procesuālo likuma normu būtisku pārkāpumu. Līdz ar to sabiedrības interesēs ir nodrošināt iespēju, ka noteiktu laika periodu ziņas par attaisnoto personu ir pieejamas arī pēc tam, kad ir spēkā stājies attaisnojošs tiesas spriedums. Tāpēc, **tiesībsarga ieskatā, pamattiesību ierobežojumam ir legītīms mērķis – citu cilvēku tiesības.**

6. Izvērtējot, vai apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, tiesībsargs norāda, ka pievienojas pieteikuma iesniedzējas un Saeimas vērtējumam par to, ka apstrīdētā norma ir piemērota legītīmā mērķa sasniegšanai un nepastāv citi saudzējošāki līdzekļi legītīmā mērķa sasniegšanai.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, izvērtējot ierobežojuma samērīgumu, jāpārlicinās, vai nelabvēlīgās sekas, kas indivīdam rodas tā pamattiesību ierobežojuma rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā. Proti, ir jānoskaidro lietā līdzsvarojamās intereses un tas, kurai no šīm interesēm būtu piešķirama prioritāte.⁶

Visupirms nepieciešams noskaidrot, kādas negatīvas sekas rodas attaisnotai personai sakarā ar to, ka viņas identificējoši personas dati, ziņas par kriminālprocesa virzību un pieņemtajiem procesuālajiem dokumentiem atrodas Sodu reģistra arhīva datubāzē. Salīdzinājumam attiecībā uz personām, kuras ir sodītas par izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem vai administratīvajiem pārkāpumiem, personas datu ievietošana Sodu reģistrā var radīt virkni negatīvu seku, piemēram, noteiktas nodarbošanās ierobežojumu, liegumu iegūt šaujameroci u.tml. Savukārt attaisnotām personām, kuras atzītas par nevainīgām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un ir reabilitētas, nav šķēršļu kandidēt amatu konkursos un ieņemt vēlamos amatus. Tas vien, ka ziņas par attaisnoto personu tiek glabātas Sodu reģistra arhīva datubāzē vēl nepamato to, ka personai tiek radītas negatīvas sekas. Vienlaikus norādāms, ka minētajā datubāzē tiek apstrādāti liela apjoma attaisnotās personas identificējoši personas dati, kas ir nozīmīga iejaukšanās personas privātajā dzīvē. Līdz ar to pretēji Saeimas paustajam viedoklim, tiesībsargs uzskata, ka attaisnotajai personai nodarītais kaitējums nebūtu skaidrojams kā relatīvi mazs.

Būtiski norādīt, ka atbilstoši Sodu reģistra likuma 3.pantam Sodu reģistrā iekļautās ziņas ir *ierobežotas pieejamības informācija*. Tas nozīmē, ka Sodu reģistra arhīva datubāzē pieejamās ziņas nav vispārpieejamas, proti, tās nav pieejamas plašākai sabiedrībai.

Augstākās tiesas judikatūrā secināts, ka no pieprasītās informācijas piederības vispārpieejamai informācijai vai ierobežotas pieejamības informācijai ir atkarīgs gan tas,

⁶ sk. Satversmes tiesas 2010.gada 7.oktobra sprieduma lietā Nr.2010-01-01 15.punktu

vai informācijas pieprasītājam ir jāpamato savs pieprasījums un jānorāda mērķis, kādam tā tiks izmantota, gan arī tas, kā tiek pieņemts lēmums, vai pieprasītā informācija ir sniedzama tās pieprasītājam. Ja pieprasītā informācija tiek atzīta par ierobežotas pieejamības informāciju, tad, lemjot par šādas informācijas izsniegšanu, vienmēr vēl ir jāapsver, kurai no interesēm – tai, kuras aizsardzībai noteikts ierobežotas pieejamības informācijas statuss, vai tai, kura pamato leģitīmu šīs informācijas saņemšanas nepieciešamību, konkrētajos apstākļos ir dodama priekšroka. Tikai pēc šāda izvērtējuma var izdarīt secinājumu, vai konkrētajā gadījumā iestādei ir jāsniedz informācijas pieprasītājam pieprasītā ierobežotas pieejamības informācija.⁷

Tiesībsargs norāda, ka attaisnotas personas datus Sodu reģistra arhīva datubāzē apstrādā oficiāla iestāde, kura veic šo datu izpaušanas kontroli. Tādējādi ir pieļaujama ziņu sniegšana par attaisnotām personām tikai tām personām un iestādēm, kuras sniegušas atbilstošu pamatojumu šo ziņu nepieciešamībai, piemēram, tiesībsargājošajām institūcijām, lai veicinātu noziedzīgu nodarījuma atklāšanu, kā arī attaisnotajai personai, lai viņa varētu īstenot savas likumā noteiktās tiesības.

Tiesībsarga rīcībā nav informācija, kas liktu apšaubīt to, ka attaisnotas personas datu apstrāde Sodu reģistra arhīva datubāzē atbilst Regulas 5.pantā nostiprinātajiem personas datu apstrādes principiem. Vienlaikus vēlos vērst Jūsu uzmanību uz to, ka arhivēšanas nolūkos ir *svarīgi nodrošināt, lai Sodu reģistra arhīva datubāzē atspoguļotā informācija ir precīza un pilnīga*. Līdz ar to nebūtu pieļaujams izslēgt kādu informācijas kategoriju no minētās datubāzes, to pamatojot ar datu minimizēšanas principa ievērošanu. Šāda rīcība radītu negatīvas sekas, jo veicinātu nepilnīgas informācijas uzglabāšana datubāzē, kas neatbilstu minēto datu apstrādes mērķim. Arī personām un iestādēm būtu liegta iespēja saņemt pilnīgu informāciju par attaisnoto personu. Jānorāda, ka atbildīgā *iestāde veic individuālu izvērtējumu par sniedzamās informācijas apjomu katrā gadījumā*, kad tā saņem informācijas pieprasījumu. Tādējādi ierobežotās pieejamības informācija par attaisnoto personu tiek izsniegta tikai nepieciešamajā apjomā konkrētu mērķu sasniegšanai.

Vienlaikus tiesībsargs vērs uzmanību uz to, ka Sodu reģistrs nav vienīgā informācijas sistēma, kurā var būt pieejama informācija par noziedzīgu nodarījumu attaisnotām personām. Piemēram, Kriminālprocesa informācijas sistēmā (KRASS) tiek iekļautas ziņas, kuras pamato procesuālie dokumenti, kriminālprocesa ietvaros pieņemtie procesuālie lēmumi un Tiesu informatīvajā sistēmā (TIS), kur pieejama tiesvedības gaita lietu izskatīšanā, tiesu nolēmumi un informācija par noziedzīga nodarījuma juridisko kvalifikāciju.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesībsargs secina, ka valsts ir izveidojusi mehānismu, kādā tiek glabāta informācija par attaisnotajām personām Sodu reģistrā, nodrošinot to, ka atsevišķos gadījumos, sniedzot atbilstošu pamatojumu, oficiālā iestāde pēc individuāla izvērtējuma var izsniegt pieprasītās ziņas par attaisnoto personu. Tādējādi tiek nodrošinātas sabiedrības intereses un vienlaikus aizsargātas attaisnotās personas intereses. Līdz ar to **tiesībsargs secina, ka ir samērīga prasība glabāt Sodu reģistra arhīva datubāzē ziņas par attaisnotu personu.**

7. Apstrīdētā norma noteic, ka ziņas par attaisnoto personu glabā Sodu reģistra arhīva datubāzē gadu pēc tam, kad no Fizisko personu reģistra saņemtas ziņas par

⁷ sk. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.A420173218, SKA-405/2020 13.punktu

personas nāvi, bet ne ilgāk kā 100 gadus pēc personas dzimšanas. Līdz ar to nepieciešams pārbaudīt, vai apstrīdētajā normā noteiktais datu glabāšanas ilgums ir samērīgs.

Regulas 5.panta 1.punkta e) apakšpunkts noteic glabāšanas ierobežojuma principu. Proti, personas datus var glabāt ilgāk, ciktāl personas datus apstrādās tikai arhivēšanas nolūkos sabiedrības interesēs, zinātniskās vai vēstures pētniecības nolūkos, vai statistikas nolūkos saskaņā ar Regulas 89. panta 1.punktu, ar noteikumu, ka tiek īstenoti atbilstoši tehniski un organizatoriski pasākumi, kas Regulā paredzēti, lai aizsargātu datu subjekta tiesības un brīvības. Tiesībsargs uzskata, ka arī gadījumā, kad personas datus apstrādā arhivēšanas nolūkos, šādam likumdevēja izvēlētajam termiņam jābūt objektīvi pamatotam. Proti, ir nepieciešams nodrošināt, lai persona var pārliecināties par to, ka viņas pamattiesību ierobežojums laikā (noteiktā termiņā) ir samērīgs un nepieciešams.

Apstrīdētajā normā noteiktais ziņu glabāšanas termiņš Saeimā tika pieņemts 2013.gada 10.maija Sodu reģistra likumā un līdz šim nav grozīts. Likumprojekta "Sodu reģistra likums" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) norādīts, ka "*ja neiestājas [likumprojekta 23.panta pirmās daļas 12.punktā, 24.panta 1.punktā] noteiktie nosacījumi, tad ziņas dzēš, ja ir pagājuši 100 gadi no personas nāves*⁸. *Minētais 100 gadu glabāšanas termiņš ir izvēlēts, jo vairs netiek saskatīts ziņu glabāšanas pamatojums, jo iespējams persona būs jau mirusi vai arī bīstamības faktors ir ļoti zems.*"

No minētā izriet, ka likumdevējs izvēlējies divus datu glabāšanas termiņus, pēc kuru iestāšanās būtu dzēšamas no Sodu reģistra arhīva datubāzes ziņas par attaisnoto personu, t.i.: 1) gadu pēc tam, kad no Fizisko personu reģistra saņemtas ziņas par personas nāvi; 2) 100 gadus pēc personas dzimšanas. Abi datu glabāšanas termiņi saistīti ar cilvēka dzīves ilgumu, proti, vienā gadījumā to var apliecināt ieraksts Fizisko personu reģistrā, bet otrā – prezumpcija par cilvēka dzīves ilgumu 100 gadi. Likumā noteiktais 100 gadu termiņš saistīts ar to, ka Sodu reģistra rīcībā var nebūt informācija par attaisnotajām personām, kuras neatrodas Latvijas Republikā, un viņu patieso dzīves ilgumu. Līdz ar to nav iespējams noskaidrot datumu, kad attaisnotās personas mirušas, lai viņu dati tiktu agrāk dzēsti no Sodu reģistra arhīva datubāzes.

Izskatāmajā lietā izšķiroša nozīme ir tam, vai likumdevēja izvēlētais termiņš attaisnotās personas datu apstrādei ir objektīvi pamatots. Proti, personas datu apstrādē svarīgi nodrošināt, ka to glabāšanas termiņš nepārsniedz to, kas noteikti ir nepieciešams paredzētā mērķa sasniegšanai. Lai gan Sodu reģistra arhīva datubāzē pieejamās ziņas var būt nepieciešamas attaisnotajai personai un tiesībsargājošajām institūcijām citu noziedzīgu nodarījumu atklāšanā nākotnē, tomēr likumdevēja izvēlētajam personas datu glabāšanas termiņam jānodrošina saprātīgs līdzsvars starp šo datu apstrādes mērķi, kas ir sabiedrības interesēs, un konkrētā cilvēka pamattiesību ierobežojumu.

Tiesībsargs uzskata, apstrīdētajā normā noteiktie attaisnotās personas datu glabāšanas termiņi ir nesamērīgi ilgi. Apsvērums, ka attaisnotas personas datu apstrāde ilgtermiņā viņai potenciāli neradīs negatīvas sekas, tiesībsarga ieskatā, nav pietiekošs arguments, lai ierobežotu indivīda pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ilgā laikposmā. Svarīgi norādīt, ka izskatāmajā lietā apstrīdētā norma vērtējama attiecībā uz attaisnotu personu. Tātad tā ir persona, kuru tiesa atzinusi par nevainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tiesas nolēmums ir stājies likumīgā spēkā un nav pārsūdzams. Līdz ar to šo personu privātās dzīves ierobežošana, glabājot viņu identificējošus datus Sodu reģistra arhīva datubāzē, būtu pieļaujama tikai nepieciešamā termiņā.

⁸ visticamāk anotācijā ir ieviesusies pārrakstīšanās kļūda un vārda "nāves" vietā jābūt vārdam "dzimšanas"

Salīdzinot apstrīdētajā normā ietvērto ziņu glabāšanas termiņu ar Sodu reģistra likuma 23.panta 3.punktu, konstatējams, ka pēdējā par atbilstošu datu apstrādes ilgumu atzīts 10 gadu termiņš. Turklāt datu apstrādes termiņš ir saistīts ar procesa izbeigšanos un noilguma iestāšanos. Līdz ar to nav saskatāms objektīvs pamatojums tam, kāpēc likumdevējs nav izvērtējis iespēju apstrīdētajā normā ietvērto termiņu noteikt kopsakarā ar Krimināllikuma 56.pantā paredzētajiem kriminālatbildības noilguma termiņiem, kas attiecināmi uz lielāko daļu noziedzīgiem nodarījumiem. Tāpat arī minētā termiņa noteikšanā būtu nepieciešams izvērtēt iespējamību to pielāgot Kriminālprocesa likumā noteiktajiem kriminālprocesa atjaunošanas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem termiņiem un laikposmu, kurā attaisnotajai personai ir tiesības vērsties tiesā ar prasījumu par kompensācijas piešķiršanu. Tādējādi likumdevējs nodrošinātu to, ka ziņas par attaisnoto personu netiktu apstrādātas Sodu reģistra arhīva datubāzē ilgāk nekā tas patiešām nepieciešams leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesībsarga ieskatā, apstrīdētajā normā noteiktie termiņi attaisnotas personas ziņu glabāšanai Sodu reģistra arhīva datubāzē nav samērīgi un tāpēc apstrīdētā norma šajā daļā neatbilst Satversmes 96.pantam.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu